

Gál Magdolna: Metamorfózis

Körösi Csoma Sándor Kőbányai Kulturális Központ, Takács István Galéria

2022. március 8 – 31.

Gál Magdolna festőművész virtuális kiállításának bejáratánál egy vidám akt fogad. A napsütötte színek és az erőteljes fekete kontúrok magukkal ragadnak, táguló pupilláim csak úgy isszák a ragyogást. Érzékeim is boldogan csatlakoznának, de a hallás, tapintás, szaglás és ízlelés ezúttal hoppon marad. S miközben sértődötten visszavonulnak, hirtelen elöntenek az emlékek. No, nem a mezők illata, inkább némi terpentinszag. Árkádia varázsos világa helyett a modern kor nagy lázadói – a párizsi *fauve*-ok és a német expresszionisták, Matisse és Kandinszkij, sőt Gauguin és Lautrec integetnek felém. Meg persze régi nagy kedvencem, Vincent és a másik nagy megnem értett zseni, Csontváry... A messzi távolból pedig mintha Boccaccio és Villon emelné poharát egy vidám koccintásra... Ígéretes kompánia. S bár tudom, hogy a képzeletbeli ajtón belépve nem az *Avignoni kisasszonyok* közé csöppenek a hírhedt barcelonai bordélyba, ám a nagy elődök közt Picassónak is helye van. Nem is akármilyen! Hisz nélküle Gál Magdi ecsetje se lehetne ily merész. De mire várunk még? Nosza, kalandra fel!

Az első (virtuális) teremben három különböző nő fogad: egy *Lány sárga pulóverben* és egy kimonós *Japán lány* között az imént látott *Csábító*. Mindhárman 1997-esek, vagyis bőven nagykorúak. Mégis fiatalabbak, mint a művésznő volt, amikor ecsetje – immár 25 év! – világra segítette őket. A következő terem intimebb, itt a születés csodája kerül a középpontba (*Anya gyermekével*). De a virágcsendéletek itt sem csendesek, erőteljes színfoltok és kígyózó vonalak lüktetnek mindenütt. A 3. teremben pedig már a képzeletbeli falak is leomlanak: ám a kertben játszó gyerekek triója mellett a táj drámaian sötét. Vajon mi történt? Milyen élmény indította e már szinte absztrakt kép megalkotására a művészt? Valami természeti élmény, ahol az

ember megérzi az Univerzum erejét, s a maga parányi, esendő lényének efemer voltát? Sajnos nem tudom, de abban biztos vagyok, hogy a Die Brücke alkotói szívesen fogadnák maguk közé a kései utódot. Mint ahogy boldogan látnák a vele együtt érkező *Apácát* és a *Cigány madonnát* is, akik most nincsenek velünk. Ahogy az az *Összekuporodott akt* sem, aki még messzebről érkezhett. Ősi asszonyanyánk, *Magna Mater* is kényelmetlenül érezné magát modern világunkban. Mi viszont hagyjuk a virtuális termeket, élvezzük inkább a jelent – amíg lehet! Mert szerencsésnek mondhatjuk magunkat, hogy itt és most mi is részesei lehetünk Gál Magdolna festői univerzumának. Hisz ebben a két kis teremben szinte tapintható közelségbe kerülnek a képek. A kissé melankolikus pasztell *Önarcképtől* a finom vonalú *Muzsikáig*, ill. a terem névadójára is emlékező *In memoriamig* hosszú út vezetett; a kiállítás válogatott anyaga majd' 30 évet ölel fel! Talán többen is vannak Önök között, akik még látták az indulást (ha nem is az ajtó mellett riadt dacossággal figyelő bakfist, de az 1996-os kis kiállítást, illetve a *Lélektükör* című 2018-as kamara bemutatót itt, a szomszédos KÖSZIben (vagyis a Kőbányai Szabadidőközpontban). Én sajnos egyiket sem. Pedig tősgyökeres kőbányai vagyok, csak időnként másfele bolyongtam. Magdi műveivel persze így is találkozhattam volna, a budapesti és vidéki kiállítások mellett Belgiumban vagy Franciaországban, esetleg Tokióban (ahol persze nem jártam). Telt színeivel, egyszerre drámai és életigenlő képeivel Kubában vagy Mexikóban is nagy sikere lehetne. De a jó dolgok sokszor váratnak magukra... Talán, ha kevesebb időt, energiát fordítok Frida Kahlóra és a latin-amerikai művészetre, kultúrára, most alaposabb ismeretek birtokában taglalhatnám Gál Magdolna emberábrázolását, csendéleteinek, tájképeinek sajátosságait. Hogy vajon mikor, mi indította a reliefszerű képépítést, az erőteljes színfoltok hely-és térfoglalását, illetve a meditatív elcsendesedést, befelé fordulást?

Rég óta tudom, hogy mindenki több személy rejtőzik, ettől persze még nem szkizoid. Szerepeink is számosak. Gál Magdolna – ahogy a modern nők többsége – számos szerepben állt helyt eddig is. Dolgozó nő, feleség, anya, sőt nagymama, művészetterapeuta, a KKIE-nek vezetőségi tagja, majd elnöke... De mindenekelőtt: hivatásos képzőművész. Festményeivel, grafikáival számos kiállításon szerepelt már – itthon és külföldön egyaránt. Munkáit nemcsak a kiállításlátogatók élvezhették. Hisz nem is oly rég *A katedrális angyala* leszállt közénk. Tán Önök is emlékeznek, hogy itt, Kőbánya szívében – a művésznő szűkebb pátriájában – akár egy séta vagy bevásárlás közben is találkozhattunk vele; a gyógyszertár és az írószerbolt tőszomszédságából vigyázón emelte ránk szelíd tekintetét. Közeli rokonai – a Szent László-templom őrangyalai – bizonyosan örömmel fogadták e légies teremtményt. Jó, hogy ezekben a vészterhes időkben most is itt van velünk. Csendben, tágra nyílt szemekkel figyelve, hogy mire nem képes a *homo sapiens*, aki a világ urának hiszi magát.

A Teremtés az Úr kiváltsága volt hajdanán, de az alkotás Magdi életének nélkülözhetetlen velejárója. Szabadon szárnyaló fantáziája – térben és időben bolyongva, kifelé és befelé egyként figyelve – saját, karakteres világot hozott létre. A román határ mellől, egy kis faluból indulva, a pocsaji görög-katolikus liturgia, vagyis az ősi, keleti kultúra, az ikonosztáz (jel)képi világa sokat jelentett számára. Ahogy anno a krétai *Domenico Theotocopulinak*, ismertebb nevén El Grecónak is. Ám Magdinak Velence helyett a protestáns Debrecen, Tiziano műhelye helyett pedig a gimnáziumi tanulmányok melletti festés-rajzolás jelentették a folytatást. A tehetséges diák pályaorientációját nagyban segítette, hogy a mártélyi művésztelepen az idősebb festőktől, grafikusoktól elleshette a különböző technikai fogásokat. Hála nekik, egy különleges élményben is része lehetett. A híres francia filmrendező, Henri-Georges Clouzot 1956-os dokumentumfilmjét látva korán megértette, hogy mi az alkotó folyamat lényege, eszenciája. Én nem voltam ilyen szerencsés, csak jóval később fedeztem fel magamnak a

Picasso rejtélye című zseniális, valóban úttörő jellegű alkotást. Igaz, a spanyol festő-zsenivel is csak megkésve, már érettebb fejjel sikerült végre megbarátkoznom. De ezt a filmet még a leendő balett táncos növendékeknek is levetítettem. Magdi persze nem a Táncművészeti Főiskolán, hanem a Nyíregyházi Tanárképzőben diplomázott, ahol kitűnő mesterei voltak. Berecz András a rajzkészségét, Bényi Árpád pedig nemcsak a festészeti tudását fejlesztette, de egyúttal bátorságot és önbizalmat is adott az ifjú növendéknek. Közvetlen hatása elvitathatatlan. Ám emellett sok évezrednyi tapasztalat is sűrűsödik az itt látható művekben. Altamira mágikus-rusztikus barlangfestményeitől a költői szépségű kínai tekercképekig, a reneszánsz Madonnák meghittségétől a *fauve*-ok és a német expresszionisták tüzes színvilágáig. A keleti kalligráfia varázslatosan egyszerű(nek tűnő) vonalrajzától az ókeresztény és bizánci mozaikok aranyló ragyogásáig, illetve a gótikus katedrálisok hatalmas üvegablakainak misztikus fényjátékaiig látszólag hosszú út vezet. Ám a technikai különbségek dacára, mégis mind azonos gyökérből táplálkoznak; a Szellem materializálódik a változatos anyagban. Fény és árnyék ősi párharca ölt testet az újabbnál újabb művekben. Arcok, alakok, tájak, virágok – elsőre tán különbözőnek tűnnek, pedig ugyanaz a kéz fogja az ecsetet... A finom és erőteljes sötét vonalak; az elnagyoltnak, estelegesnek tűnő, kollázs- vagy gyakran a térbe is kitüremkedő reliefszerű színes festékfoltok mind az önkifejezés lehetőségeit kutató művész megnyilvánulásai. Mert a téma – legyen bár csendélet vagy akt, tájkép vagy valami elvontabb idea – ugyanazt a célt szolgálja:

„A művészetemmel emberi melegséget és energiát akarok átadni. Ahogy a gótikus üvegablak ólom kereteibe ágyazott színes üvegein átsüt a nap, én is úgy szeretnék megnyitni a néző számára és a saját örömeimre is, egy másik tisztaszínű világot, egy új dimenziót!”

Gál Magdolna *Ars Poeticája* kevés szóval is sokat mond. Élvezzük hát az emberi lét megannyi csodáját – bölcsőtől a koporsóig! Sőt, akár azon túl is...

Sárosdy Judit

Budapest, 2022. március 8.